

1η ενότητα

ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΠΟ ΜΟΥ Σ' ΟΛΗ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ταξίδια, περιηγήσεις, γνωριμία
με ανθρώπους, έθιμα-πολιτισμό

Σ' αυτή την ενότητα:

- Θα γνωρίσουμε διάφορα μέρη της πατρίδας μας.
- Θα μάθουμε για το **υποκείμενο** του ρήματος.
- Θα μάθουμε πώς γίνεται η **παραγωγή με αχώριστα μόρια**.
- Θα διερευνήσουμε **τρόπους** με τους οποίους **μπορεί να αναπτυχθεί μια παράγραφος**.

Κείμενο 1 [Στις δύσκολες περιοχές του δάσους]*

[Δώδεκα παιδιά κατασκηνώνουν για τρεις εβδομάδες μέσα σε έναν Εθνικό Δρυμό και μαθαίνουν να ζουν στη φύση. Ο αφηγητής είναι εθελοντής της Δασικής Υπηρεσίας που έχει αναλάβει να τους μάθει τα μυστικά του δάσους.]

Εκείνη τη νύχτα άρχισαν οι δυνατοί βοριάδες που σηκώνουν κεραμίδα. Όλος ο σταθμός ήταν σε επιφυλακή. Όταν αρχίζει η εποχή της ξηρασίας και φυσάνε οι αέρηδες, υπάρχει κίνδυνος πυρκαγιάς στο δάσος. Τα φυλάκια είχαν διπλές βάρδιες μέρα νύχτα και πρόσεχαν μήπως φανεί καπνός στην περιοχή του Εθνικού Δρυμού.

Ο δυνατός αγέρας δεν τρόμαξε τη μικρή ομάδα των παιδιών που είχε ετοιμαστεί για μια μεγάλη εκδρομή. Ο Μαρίνος, ο Νικόλας, η Δέσποινα και η Κασσάνδρα είχαν αποφασίσει να εξερευνησουν το Φαράγγι του Διαβόλου, μια απ' τις πιο δύσκολες περιοχές του δάσους.

Δε θέλησαν να πάρουν τίποτα μαζί τους, ούτε φαγητό ούτε νερό. Θα έψαχναν να βρουν μόνα την τροφή τους μέσα στο δάσος, όπως έκαναν οι πρωτόγονοι άνθρωποι για χιλιάδες χρόνια. Η μόνη παραχώρηση που έκαναν ήταν να πάρουν και μένα μαζί τους. Πάλι καλά. Είναι αλήθεια ότι είχαν προσαρμοστεί τέλεια μέσα στο φυσικό περιβάλλον και στη ζωή του δάσους. Είχαν μάθει χίλια δυο πράγματα για τη φύση και τους κινδύνους που καμιά φορά παραμονεύουν.

Ο αγέρας δυνάμωσε την ώρα που ξεκινήσαμε. Ο ήλιος μόλις είχε φανεί πάνω στο φρύδι του βουνού. Το δάσος ξυπνούσε. Ξεκινούσε ο κύκλος της μέρας. Τα φυτά άρχιζαν το θαύμα της φωτοσύνθεσης, τα ζώα και τα πουλιά, οι μέλισσες κι οι πεταλούδες ξεκινούσαν την καθημερινή πάλη τους για τροφή και επιβίωση.

Είχαμε πολύ δρόμο να κάνουμε. Το φαράγγι ήταν ανάμεσα στα δύο βουνά που φαίνονταν στο βάθος. Ήθελε τρεις ώρες γερό περπάτημα για να φτάσεις στην είσοδό του και δύο ώρες για να το περάσεις και να μπορέσεις να πλησιάσεις την άλλη άκρη του.

Έπρεπε να πηγαίνουμε πάντα κατά το βοριά, για να μη χάσουμε το δρόμο μας.

– Θα σας οδηγήσω εγώ. Ξέρω να βρίσκω τα σημεία του ορίζοντα, περηφανεύτηκε ο Νικόλας.

– Για να δούμε πώς θα καταλάβεις χωρίς πυξίδα κατά πού πέφτει ο βοριάς, τον πείραξε η Κασσάνδρα.

– Μου έδειξε ο Στέφανος. Βλέπεις τη φλούδα της λεύκας; Η πλευρά της που βλέπει κατά το βοριά είναι πάντοτε σκληρή, άγρια και σκασμένη, ενώ ο υπόλοιπος κορμός είναι πιο λείος.

Η Κασσάνδρα κοίταξε εμένα με δυσπιστία.

– Έτσι είναι. Έχει δίκιο ο Νικόλας. Αλλά, καλού κακού, ας βάλουμε και κανένα σημάδι, για να βρούμε εύκολα το δρόμο της επιστροφής, χωρίς να χρειαστεί να παίξουμε τους Ινδιάνους, χαμογέλασα.

Με τα μαχαίρια μας χαράζαμε στη φλούδα των δέντρων ένα βέλος με την άκρη του να δείχνει το σημείο απ' όπου ήρθαμε.

Τα δέντρα από πάνω μας βογκούσαν, καθώς τα τάραζε ο άνεμος· οι κορφές τους έγερναν και χτύπαγαν τα κλαριά τους. Ο αγέρας σφύριζε στ' αυτιά μας, χτυπούσε τα πρόσωπά μας με δύναμη και μας έσπρωχνε προς τα πίσω. Προχωρούσαμε με δυσκολία. Μόλις όμως κατεβήκαμε κατά την κοιλάδα, ο αγέρας κόπασε λίγο, η φύση ημέρεψε.

Λίτσα Ψαραύτη, *Ανάσες και ψίθυροι του δάσους*, εκδ. Πατάκη, 2002

* Οι τίτλοι σε αγκύλη είναι επιλογή της συγγραφικής ομάδας.

Ερωτήσεις κατανόησης

- 1 Τι διαφορετικό είχε η εκδρομή των τεσσάρων παιδιών από τις συνηθισμένες εκδρομές τους;
- 2 Τι καινούριο είχε μάθει ο Νικόλας και πώς θέλησε να χρησιμοποιήσει αυτή τη γνώση του;
- 3 Έχετε επιχειρήσει και εσείς μια παρόμοια εξόρμηση με τους φίλους σας;

Κείμενο 2 [Η μουσική γλώσσα του Ομήρου]

Την επομένη, στις 12 Ιουλίου [1868], σηκώθηκα ως συνήθως στις 5 π.μ., για να πάμε, με τον οδηγό μου, να δούμε από κοντά τον παλιό δρόμο, του οποίου τα ίχνη είχα ανακαλύψει την προηγούμενη, και να επισκεφτούμε τη βόρεια πλευρά του νησιού. [...] Δεν μπορούσα να φτάσω εκεί πέρα με άλογο. Όμως, καθώς είχα ανακαλύψει ότι ο παλιός δρόμος, που περνούσε από το χωριό Άγιος Ιωάννης, οδηγεί στην παραλία μέσα απ' τ' αμπέλια που λέγονται, παραδοσιακά, «Αγρός Λαέρτου», έστειλα τον οδηγό μου με το άλογο κι εγώ πήγα μ' έναν άλλο οδηγό απ' τον παλιό δρόμο στα χωράφια του πατέρα του Οδυσσέα. [...]

Έφτασα λοιπόν στα χωράφια του Λαέρτη και κάθισα να ξεκουραστώ και να διαβάσω τη ραψωδία ω της *Οδύσσειας*. Ο ερχομός ενός ξένου είναι γεγονός ακόμα και στην πρωτεύουσα της Ιθάκης. Πόσο μάλλον στην ύπαιθρο! Μόλις κάθισα, οι χωρικοί μαζεύτηκαν γύρω μου κι άρχισαν να με βομβαρδίζουν με ερωτήσεις. Σκέφτηκα πως το καλύτερο που είχα να κάνω ήταν να διαβάσω μεγαλόφωνα τους στίχους 205 ως 412 της ραψωδίας ω και να τους μεταφράζω λέξη προς λέξη στη γλώσσα τους. Η ανάγνωση τους συγκίνησε πολύ κι άκουγαν με προσοχή τη μουσική γλώσσα του Ομήρου, τη γλώσσα των ένδοξων προγόνων τους, που έζησαν πριν από τρεις χιλιάδες χρόνια. Προχωρούσαμε στα χωράφια κι εγώ τους διάβαζα για τα τρομερά βάσανα που είχε περάσει ο βασιλιάς Λαέρτης σε κάθε σημείο της περιοχής εκείνης, καθώς και για τη μεγάλη του χαρά όταν ξαναβρήκε, έπειτα από είκοσι χρόνια χωρισμού, τον αγαπημένο του γιο, τον Οδυσσέα, που τον είχε για νεκρό. Τα μάτια όλων είχαν δακρύσει, κι όταν τελείωσα την ανάγνωση, άντρες, γυναίκες και παιδιά με πλησίασαν, με αγκάλιασαν και μου είπαν: «Μας έδωσες μεγάλη χαρά, σ' ευχαριστούμε χίλιες φορές». Με συνόδεψαν θριαμβευτικά μέχρι την πόλη, όπου ήθελαν να με φιλοξενήσουν με κάθε γενναιοδωρία και χωρίς κανείς να ενοχληθεί στο ελάχιστο. Δε μ' άφησαν να φύγω πριν να υποσχεθώ πως θα ξαναεπισκεφτώ το χωριό τους.

Θ. Βαν Θούλντεν, *Ο Οδυσσέας αποκαλύπτεται στο Λαέρτη*, χαρακτηριστικό, Μουσείο Καλών Τεχνών, Σαν Φρανσίσκο (*Ομήρου Οδύσσεια*, ΟΕΔΒ, 2001)

Ερρίκος Σλίμαν, «Ιθάκη, Πελοπόννησος και Τροία», Λιψία 1869
στο Ρίτσαρντ Στόουνμαν (επιμ.), *Φιλολογικές διαδρομές στην Ελλάδα*, μτφρ. Σώτη Τριανταφύλλου, εκδ. Πατάκη, 1998

Ερωτήσεις κατανόησης

- 1 Τι έκανε ο Ερρίκος Σλίμαν, όταν οι χωρικοί μαζεύτηκαν γύρω του στα «χωράφια του Λαέρτη», και ποια εντύπωση τους προκάλεσε; • Ποια αντίληψη του αρχαιολόγου δείχνει αυτή η πράξη;
- 2 Διαβάστε τους στίχους 205-412 της ραψωδίας ω της *Οδύσσειας* και σκεφτείτε γιατί ο Σλίμαν επέλεξε να διαβάσει τους συγκεκριμένους στίχους.

Κείμενο 3 [Ελλάδα είναι οι άνθρωποι]

Οι Έλληνες έχουν μια χαρακτηριστική λέξη που περιγράφει θαυμάσια τη διάθεσή τους απέναντι στους ξένους: φιλοξενία. Η φιλοξενία είναι μια αρετή των Ελλήνων από τότε που εμφανίστηκαν στην ιστορία. Ήδη στα ομηρικά έπη περιγράφονται σκηνές πολύ εγκάρδιας φιλοξενίας, όπου ο ξένος επισκέπτης αντιμετωπίζεται ως ιερό πρόσωπο. Οι θεοί των αρχαίων Ελλήνων –και ειδικά ο Δίας– πολύ συχνά έπαιρναν ανθρώπινη μορφή και εμφανίζονταν ως ξένοι στα σπίτια των ανθρώπων, για να τους βοηθήσουν σε διάφορα σημαντικά ζητήματα αλλά και για προσωπικές τους υποθέσεις (κυρίως ερωτικές). Οι αρχαίοι Έλληνες λοιπόν, κάθε φορά που ένας ξένος χτυπούσε την πόρτα τους, τον υποδέχονταν με τιμές και τον αντιμετώπιζαν ως ιερό πρόσωπο, έχοντας πάντα στο νου τους ότι μπορεί να είναι κάποιος θεός. Του έβαζαν να φάει, του γέμιζαν το ποτήρι με εκλεκτό κρασί, του έστρωναν να κοιμηθεί, και μόνο όταν είχε χορτάσει και είχε ξεκουραστεί έπαιρναν το θάρρος να τον ρωτήσουν ποιος είναι και από πού έρχεται.

<http://members.tripod.com/petrokefali/war.htm>

Οι σημερινοί Έλληνες είναι αρκετά διαφορετικοί. Πολλοί από αυτούς που ζουν και εργάζονται στις τουριστικές περιοχές, αν και περηφανεύονται για την καταγωγή τους, αγνοούν παντελώς το νόημα της λέξης φιλοξενία. Για να μην αναφέρουμε ότι οι περισσότεροι δεν είναι καν Έλληνες. Ξανθές τουρίστριες που βρήκαν τον τρόπο για δωρεάν ή και κερδοφόρες διακοπές σάς σερβίρουν μη ελληνικά ποτά ενώ εσείς απολαμβάνετε ξένη μουσική παρέα με δεκάδες άλλους ξένους. Ξένοι σερβιτόροι σάς δίνουν ξενόγλωσσα μενού για να παραγγείλετε ξένες σπεσιαλιτέ. Ξένες ρεσεψιονίστ σάς εξυπηρετούν μιλώντας τη δική τους γλώσσα, για να έχετε μια αξέχαστη διαμονή σε ένα περιβάλλον που δεν έχει καμία σχέση με την πατρίδα μας. Και ίσως κάποια αφίσα στον τοίχο του δωματίου σας, με κάποια ερημική ακρογιαλιά από αυτές που δεν ξέρετε κανείς να σας πει πού ακριβώς είναι, να σας θυμίζει με ένα τεράστιο GREECE τη χώρα στην οποία κάνατε διακοπές.

Η Ελλάδα δεν είναι μόνο ήλιος και θάλασσα και τα υπέροχα τοπία που βλέπετε στις καρτ ποστάλ. Η Ελλάδα είναι και οι άνθρωποι που ζουν εδώ. Και αξίζει να αναζητήσετε στα ταξίδια σας και τα δύο, ίσως περισσότερο τους ανθρώπους της. Αλλά αν είναι μία φορά δύσκολο να ανακαλύψετε αμόλυντα και αυθεντικά τοπία, είναι δύο φορές δύσκολο να ανακαλύψετε αυθεντικούς Έλληνες. Αναζητήστε τους μακριά από τις τουριστικές περιοχές.

Στέφανος Ψημένος, *Ανεξερεύνητη Πελοπόννησος*, εκδ. ROAD, 2001

Ερωτήσεις κατανόησης

- 1** Από πού φαίνεται στο κείμενο ότι η φιλοξενία ήταν μια αρετή των Ελλήνων στην αρχαιότητα;
- 2** Ποια πραγματικότητα θα συναντήσει κάποιος σήμερα αν επισκεφθεί μια τουριστική περιοχή;
- 3** Πού προτείνει ο συγγραφέας στους επισκέπτες της Ελλάδας να αναζητήσουν τους «αυθεντικούς Έλληνες» και γιατί νομίζετε ότι κάνει αυτή την πρόταση;

Κείμενο 4 [Προγραμματίζοντας ένα ταξίδι: Αστυπάλαια]

10 ακόμα λόγοι για να γευτείτε την εκλεπτυσμένη ομορφιά της Αστυπάλαιας

1. Για να δοκιμάσετε τις ντόπιες λιχουδιές στο καφενείο του Μουγγού.
2. Για να αγοράσετε μοναδικά και σπάνια αντικείμενα από το παλαιοπωλείο του Βαϊκούση.
3. Για να θαυμάσετε τη θέα από το καμπαναριό του Αϊ-Γιώργη μέσα στο κάστρο καθώς και τις υπέροχες βυζαντινές εικόνες.
4. Για να απολαύσετε το μπάνιο σας στο Μπλε Λιμανάκι που τα νερά είναι σε αποχρώσεις του σμαραγδιού.
5. Για να επισκεφτείτε τα γύρω ακατοίκητα νησιά. Τον Κουτσομούτη και τις Κουνούρες.
6. Για να δείτε το σπήλαιο με τους σταλαχτίτες στις Βάτσες.
7. Για να δοκιμάσετε τα γλυκά της Εύας. Κανταίφι σοκολάτα με παγωτό και το καλοκαίρι γίνεται ακόμα πιο γλυκό.
8. Για να δείτε τους παραδοσιακούς χορούς και τις ντόπιες φορεσιές. Ο τόπος είναι πλούσιος σε λαογραφία και έθιμα.
9. Για να ξεχαστείτε το σούρουπο στην Ακτή. Ζητήστε να καθίσετε στα ρινε τραπέζια και δοκιμάστε το γεμιστό καλαμάρι.
10. Για να μείνετε στα δωμάτια Kilindra. Η θέα κόβει την ανάσα και ο ιδιοκτήτης Γιάννης Λέμης έχει φροντίσει τα πάντα.

ΠΑΡΑΛΙΕΣ**- Το Μπλε Λιμανάκι**

Προχωρήστε το χωματόδρομο εκεί που τελειώνει ο δρόμος της Μαλτεζάνας και, μόλις βρείτε μια ξύλινη πόρτα στο δεξί σας χέρι, αφήστε τα μεταφορικά σας μέσα και ξεκινήστε τον ποδαρόδρομο. Ύστερα από πέντε λεπτά θα βρεθείτε σε ένα πράσινο όνειρο με νερά σμαραγδένια, πεντακάθαρα και μαγευτικά.

- Πλάκες

Στο δρόμο για τη Μαλτεζάνα, στη στάση για το λεωφορείο, εκεί που θα δείτε ένα ξύλινο παγκάκι, αφήστε το όχημα και ξεκινήστε την κατάβαση.

Ό,τι θα δείτε από εκεί και πέρα ανήκει στη σφαίρα του ονείρου. Καταπράσινα νερά. Πλάκες ριγμένες ακατάστατα, θαρρείς, από το Θεό και μια μικρή αμμουδιά εισαγωγή στη μαγεία.

ΤΙ ΝΑ ΔΕΙΤΕ

- Αρχαιολογικό Μουσείο, τηλ.: 22420 61500

Θαυμάστε τα αρχαία ευρήματα, έχουν πολύ μεγάλο ιστορικό ενδιαφέρον. Από όλους τους θαλασσίνοους προορισμούς η Αστυπάλαια θεωρήθηκε ως μια αξιόλογη εμπορική σκάλα συνδέοντας τη Δύση με την Ανατολή.

- Μονή Παναγίας της Πορταΐτισσας

Η εκκλησία της Πορταΐτισσας χτίστηκε το 1764 και, παρόλο που είναι παλιά, στους τοίχους δεν υπάρχει βυζαντινής τεχνοτροπίας αγιογράφηση. Προσέξτε το μαρμαρίνο δάπεδο με το σκαλισμένο υπέροχο δικέφαλο. Η θέα από τη μονή είναι καταπληκτική.

- Το φεστιβάλ της Αστυπάλαιας

Τρίτη χρονιά που πραγματοποιείται σε συνεργασία με το Δήμο Αστυπάλαιας. Μη χάσετε και φέτος τη συναυλία έντεχνου λαϊκού τραγουδιού στις 21 Σεπτεμβρίου.

περ. *Voyager*, καλοκαίρι 2003

Ερωτήσεις κατανόησης

- 1 Εντοπίστε στο σχολικό χάρτη της Ελλάδας την Αστυπάλαια και πείτε ποια νησιά βρίσκονται κοντά της.
- 2 Τι είδους πληροφορίες δίνονται για το νησί; • Ποιες από αυτές σας παρακινούν να επισκεφτείτε το νησί;

περ. «Γεωτρόπιο», εφημ. *ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ*

B1

Οι μορφές του υποκειμένου

Ακούω και μιλώ

1. Ποια είναι τα υποκείμενα των ρημάτων που υπογραμμίζονται στις παρακάτω προτάσεις και σε ποια πτώση βρίσκονται;
 - α. Ο Μαρίνος, ο Νικόλας, η Δέσποινα και η Κασσάνδρα είχαν αποφασίσει να εξερευνησουν το Φαράγγι του Διαβόλου. (κείμε. 1)
 - β. Θα σας οδηγήσω εγώ. (κείμε. 1)
 - γ. Πολλοί από αυτούς που ζουν και εργάζονται στις τουριστικές περιοχές αγνοούν παντελώς το νόημα της λέξης φιλοξενία. (κείμε. 3)
 - δ. Ό,τι θα δείτε από εκεί και πέρα ανήκει στη σφαίρα του ονείρου. (κείμε. 4)
 - Ποια μορφή (ουσιαστικό, επίθετο, αντωνυμία, πρόταση ή κάτι άλλο) έχουν τα υποκείμενα που βρήκατε;
2. Εντοπίστε τα υποκείμενα των ρημάτων που είναι γραμμένα με έντονους χαρακτήρες: Και **αξίζει** να αναζητήσετε στα ταξίδια σας και τα δύο, ίσως περισσότερο τους ανθρώπους της. Αλλά αν **είναι** μία φορά **δύσκολο** να ανακαλύψετε αμόλυντα και αυθεντικά τοπία, **είναι** δύο φορές **δύσκολο** να ανακαλύψετε αυθεντικούς Έλληνες. (κείμε. 3)
3. Στο τελευταίο τμήμα του 2ου κειμένου: Τα μάτια όλων είχαν δακρύσει... παρατηρήστε αν σε όλα τα ρήματα υπάρχει υποκείμενο. • Μπορείτε να βρείτε τα υποκείμενα που παραλείπονται; • Μπορείτε τώρα να πείτε γιατί παραλείπονται;

Διαβάω και γράφω

1. Υπογραμμίστε τα υποκείμενα των ρημάτων και σημειώστε δίπλα ποια μορφή έχουν:
 - α. Οι σημερινοί Έλληνες είναι αρκετά διαφορετικοί. (.) (κείμε. 3)
 - β. Εγώ πήγα μ' έναν άλλο οδηγό απ' τον παλιό δρόμο. (.) (κείμε. 2)
 - γ. Ένας ξένος χτυπούσε την πόρτα τους. (.) (κείμε. 3)
 - δ. Το καλύτερο ήταν (το) να διαβάσω μεγαλόφωνα τους στίχους 205 ως 412 της ραψωδίας ω. (.) (.) (κείμε. 2)
2. Αντικαταστήστε τα υποκείμενα των προτάσεων της προηγούμενης άσκησης με άλλα, διαφορετικής μορφής από αυτή που έχουν:
 - α. είναι αρκετά διαφορετικοί. (κείμε. 3)
 - β. πήγα μ' έναν άλλο οδηγό απ' τον παλιό δρόμο. (κείμε. 2)
 - γ. χτυπούσε την πόρτα τους. (κείμε. 3)
 - δ. Το καλύτερο ήταν (κείμε. 2)
3. Εντοπίστε στο κείμενο 4 στις παραγράφους Μπλε Λιμανάκι και Μονή Παναγίας τα ρήματα χωρίς υποκείμενο. • Μπορείτε να συμπληρώσετε τα υποκείμενα που παραλείπονται;
4. Σχηματίστε καινούριες προτάσεις, αντικαθιστώντας τις προτάσεις-υποκείμενα που γράφονται με έντονους χαρακτήρες με άλλες δικές σας:
 - α. Είναι αλήθεια ότι **είχαν προσαρμοστεί τέλεια μέσα στο φυσικό περιβάλλον και στη ζωή του δάσους**. (κείμε. 1)
 - β. **Απαγορεύεται να έχετε ανοικτά τα κινητά σας στο θέατρο.**

Μαθαίνω για το υποκείμενο

- ▶ Το υποκείμενο μπορεί να είναι ουσιαστικό, αντωνυμία ή οποιαδήποτε άλλη λέξη (επίθετο, μετοχή, άκλιτη λέξη κτλ.) ή πρόταση, με άρθρο ή χωρίς άρθρο.
- ▶ Το υποκείμενο παραλείπεται συχνά όταν είναι: α΄ ή β΄ πρόσωπο (και δε δίνεται έμφαση σε αυτό).
Στο γ΄ πρόσωπο συνήθως παραλείπεται:
 - όταν εννοείται εύκολα από τα συμφραζόμενα,
 - όταν είναι μια γενική έννοια (π.χ. *οι άνθρωποι*),
 - όταν μόνο ένα υποκείμενο μπορεί να εννοηθεί (π.χ. *στις αρχές του 20ού αιώνα εφηύραν το τηλέφωνο, τον ασύρματο, τον κινηματογράφο*, υποκείμενο: *οι εφευρέτες*)
 - όταν το ρήμα δείχνει κάποιο φυσικό φαινόμενο.
- ▶ Τα απρόσωπα ρήματα και οι απρόσωπες εκφράσεις έχουν ως υποκείμενο μια ολόκληρη πρόταση (με το ότι ή με το να).

B2

Συμφωνία υποκειμένου – ρήματος

Ακούω και μιλώ

Στο παρακάτω απόσπασμα έχει αλλάξει το υποκείμενο των ρημάτων της β΄ παραγράφου του κειμένου 1 (ήταν τα *παιδιά* και έχει γίνει *εγώ*). Συγκρίνετε τα δύο κείμενα και πείτε ποιες αλλαγές έγιναν στα ρήματα.

Δε θέλησα να πάρω τίποτα μαζί μου, ούτε φαγητό ούτε νερό. Θα έψαχνα να βρω μόνος (-η) την τροφή μου μέσα στο δάσος, όπως έκαναν οι πρωτόγονοι άνθρωποι για χιλιάδες χρόνια.

Κείμενο 5 Τοματοκεφτέδες (Κυκλάδες)

ΥΛΙΚΑ

500 γραμμάρια ώριμες τομάτες
2 μεγάλα κρεμμύδια ψιλοκομμένα
2 κλωνάρια δυόσμο ψιλοκομμένα
αλάτι, πιπέρι, κανέλα
αλεύρι
λάδι για τηγάνισμα

περ. Μενού & άλλα, τεύχ. 44, Μάρτιος-Απρίλιος 2002

ΕΚΤΕΛΕΣΗ

Καθαρίζουμε και ψιλοκόβουμε τις τομάτες. Προσθέτουμε αλάτι, πιπέρι, δυόσμο, τα κρεμμύδια και την κανέλα και τα ζυμώνουμε όλα μαζί σε μια μεγάλη κούπα. Προσθέτουμε όσο αλεύρι χρειάζεται για να γίνει ένας πολτός πολύ μαλακός. Βάζουμε λάδι να κάψει στο τηγάνι και παίρνουμε μια κουταλιά από το μείγμα μας και το ρίχνουμε στο τηγάνι. Όταν οι κεφτέδες ψηθούν από τη μια μεριά, τους γυρνάμε κι από την άλλη. Κατά προτίμηση, σερβίρονται ζεστοί. Στο μείγμα μπορούμε να προσθέσουμε και λίγο τριμμένο τυρί φέτα για να γίνουν ακόμα πιο εύγευστοι.

<http://www.mfa.gr/greek/greece/living/cuisine/>

Διαβάζω και γράφω

- Έφτασα λοιπόν στα χωράφια του Λαέρτη και κάθισα να ξεκουραστώ και να διαβάσω τη ραψωδία ω της Οδύσσειας. (κείμε. 2) • Ξαναγράψτε αυτό το απόσπασμα ξεκινώντας έτσι:
Ο Ερρίκος Σλίμαν.....
.....
Ο Ερρίκος Σλίμαν και ο συνοδός του
- Χωριστείτε σε ομάδες και κάθε ομάδα να ξαναγράψει τη συνταγή (κείμε. 5) ξεκινώντας με έναν από τους παρακάτω τρόπους:
Εγώ...
Εσύ...
Εσύ και η μητέρα σου...
Οι μαγείρισσες...
 - Έπειτα συγκρίνετε τα κείμενά σας και παρατηρήστε πώς συμφωνεί κάθε φορά το ρήμα με το υποκείμενό του.

Μαθαίνω ότι:

- ▶ Το ρήμα συμφωνεί με το υποκείμενό του σε πρόσωπο και αριθμό.
- ▶ Όταν υπάρχουν περισσότερα από ένα υποκείμενα, το ρήμα μπαίνει σε πληθυντικό αριθμό και στο επικρατέστερο πρόσωπο (το α' είναι επικρατέστερο του β' και το β' του γ').

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΕ ΑΧΩΡΙΣΤΑ ΜΟΡΙΑ

Οι πρώτες μου γνώσεις για τα **αχώριστα μόρια**

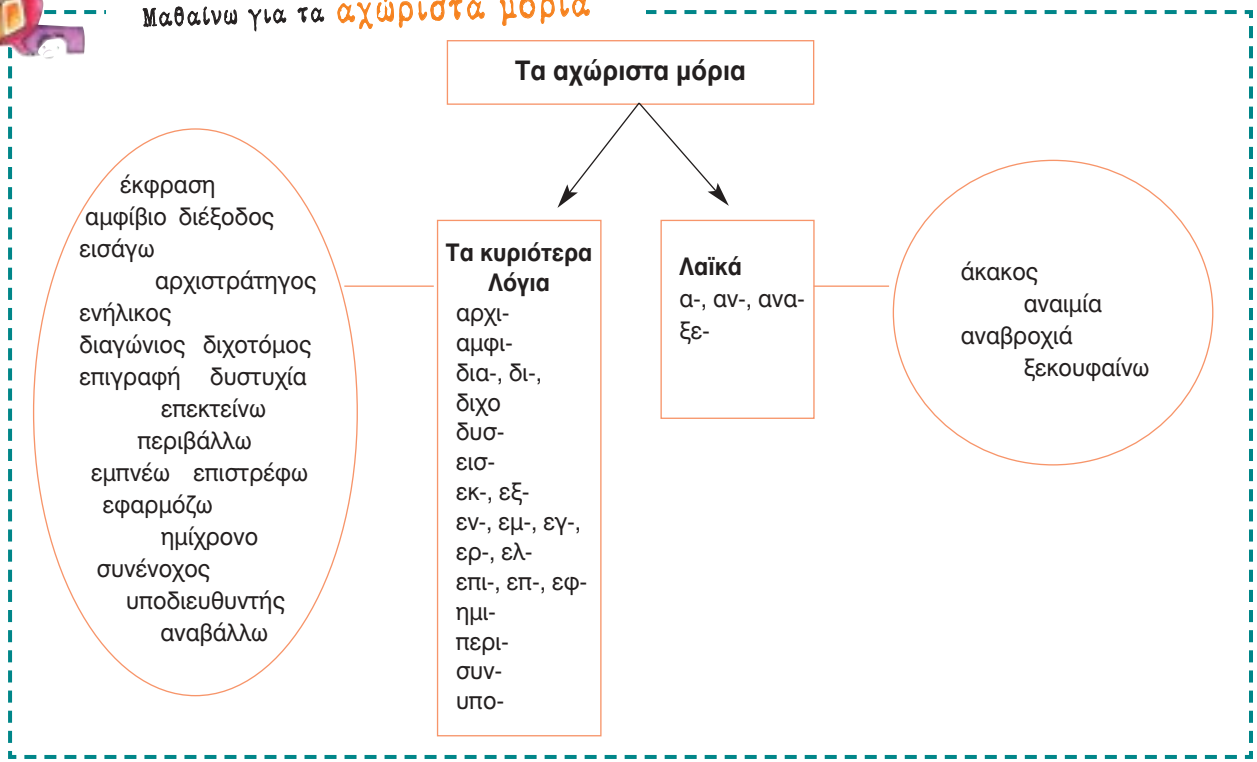
- ▶ Ορισμένες λέξεις που δε στέκονται μόνες τους στο λόγο, αλλά χρησιμοποιούνται για την παραγωγή λέξεων, ονομάζονται **αχώριστα μόρια**.

Ακούω και μιλώ

- Μπορείτε να εντοπίσετε τα αχώριστα μόρια-προθήματα και τις λέξεις από τις οποίες σχηματίζονται οι παρακάτω λέξεις; • Χωρίστε τις λέξεις στα δύο μέρη από τα οποία έχουν σχηματιστεί.
ανακαλύψει, ξεκουραστώ (κείμε. 2)
αναζητήσετε, υποδέχονταν (κείμε. 3)
ακατοίκητα (κείμε. 4)
επιστροφής (κείμε. 1)
- Συγκρίνετε τις παραπάνω λέξεις με τις λέξεις που αποτελούν τα δεύτερα μέρη τους. • Πώς αλλάζει η σημασία όταν προστεθεί το αχώριστο μόριο;

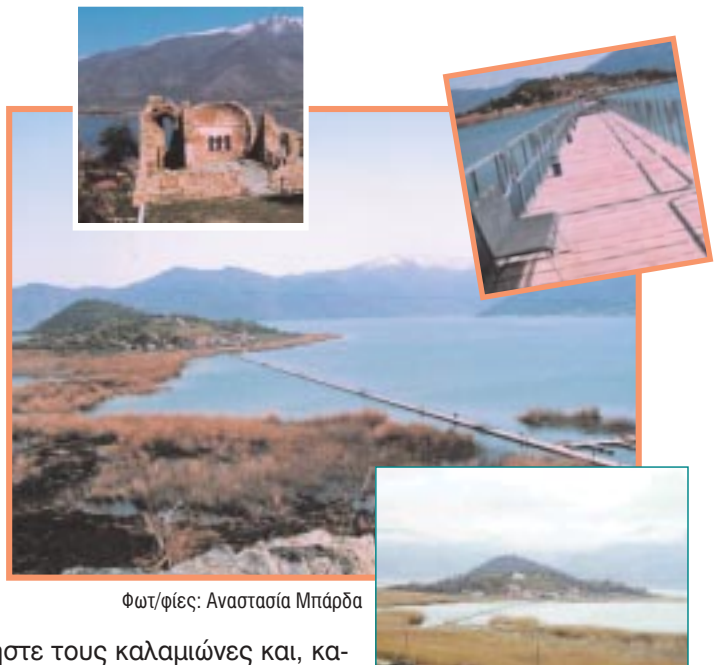
Μαθαίνω για τα **αχώριστα μόρια**

Κείμενο 6 Άγιος Αχίλλειος

Πρόκειται για ένα γοητευτικό νησάκι στην περιοχή των Πρεσπών. Η πεζογέφυρα που κατασκευάστηκε καθιστά την στο νησί έναν ευχάριστο περίπατο. Πριν από την πεζογέφυρα αφήστε το αυτοκίνητό σας, προσέχοντας να μη την ηρεμία του και πάντοτε σκεπτόμενοι ότι κάπου εκεί γύρω μπορεί να ζευγαρώνουν κάποια σπάνια είδη πουλιών. Μπορείτε να εφοδιαστείτε με νερό και ίσως κάποιο ελαφρύ γεύμα. Οι τοποθεσίες που θα δείτε για ένα πικ νικ στα γρασίδια με καταπληκτική θέα. Σπουδαιότερο είναι να μην ξεχάσετε τη φωτογραφική σας μηχανή!

Καθώς προχωράτε στην πεζογέφυρα παρατηρήστε τους καλαμιώνες και, καθώς πλησιάζετε, το νοσοκομείο πουλιών. Στην είσοδο του νησιού υπάρχει χάρτης για το πού μπορείτε να πάτε. Ακολουθήστε το μονοπάτι με τις άσπρες πέτρες. Οι λόφοι πράσινου καλύπτουν τη μια μεριά του λόφου, ενώ από την άλλη τα χαλάσματα της Βασιλικής του Αγίου Αχίλλειου.

Φωτ/φίες: Αναστασία Μπάρδα

Διαβάζω και γράφω

1. Συμπληρώστε τα κενά του κειμένου 6 με τις ακόλουθες λέξεις:
διαταράξετε, εμπνέουν, πρόσβαση, επεξηγηματικός, ξεπροβάλλουν, περιβάλλοντος
2. *δυσανάλογος, δυσάρεστος, διαγώνιος, διαβλέπω, αρχιληστής, αμφιταλαντεύομαι, επίγειος, ενήλικος, ημίθεος, υποκατάστημα:*
 - Ψάξτε στο λεξικό τις σημασίες των λέξεων αυτών.
 - Χρησιμοποιήστε τρεις από αυτές τις λέξεις για να σχηματίσετε προτάσεις.
 - Προσπαθήστε να βρείτε τις σημασίες των αχώριστων μορίων.
3. Χωριστείτε σε ομάδες. Η κάθε ομάδα:
 - θα αναλάβει ένα αχώριστο μόριο, από τον πίνακα,
 - θα ψάξει τις σημασίες του στο ηλεκτρονικό *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής* (Τριανταφυλλίδης on-line, <http://www.komvos.edu.gr/dictionaries/dictonline/DictOnLineTri.htm>) ή στο σχολικό λεξικό,
 - θα τις καταγράψει και θα ψάξει να βρει (από βιβλία του σχολείου) λέξεις με το ίδιο μόριο που να αντιστοιχούν σε ορισμένες σημασίες του.

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ

Δ1

Τρόποι ανάπτυξης παραγράφου

θυμάμαι για την **παράγραφο**

- ▶ Στο βιβλίο της Α' τάξης μάθαμε τι είναι η παράγραφος, ποια είναι τα βασικά (δομικά) της μέρη (θεματική πρόταση, λειπομέρειες, κατακλείδα) και με ποιους τρόπους συνδέουμε τις προτάσεις στο εσωτερικό μιας παραγράφου. Ενώ τα γνωρίζουμε όλα αυτά, διαπιστώνουμε ότι αρκετές φορές οι παράγραφοι στα κείμενά μας είναι πολύ σύντομες, παρότι το υλικό που έχουμε να αξιοποιήσουμε είναι αρκετό. Το πρόβλημα αυτό οφείλεται κυρίως στον τρόπο με τον οποίο αναπτύσσουμε/παρουσιάζουμε τις λειπομέρειες της παραγράφου.

Ακούω και μιλώ

1. Στο κείμενο 3 προσέξτε πώς προαναγγέλλεται στην αρχή της πρώτης παραγράφου ο τρόπος ανάπτυξης της παραγράφου.
2. Στη συνέχεια υπογραμμίστε τα (ιστορικά) στοιχεία-παραδείγματα που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας για να αναπτύξει την αρχική θέση του (στη θεματική πρόταση).
3. Η επόμενη παράγραφος συνεχίζει με το ίδιο περιεχόμενο ή παρουσιάζει κάτι διαφορετικό; • Τι είδους στοιχεία-παραδείγματα χρησιμοποιούνται εδώ; • Από την Ιστορία ή από τη σημερινή ζωή;

Διαβάζω και γράφω

1. Διαμορφώστε ένα απλό διάγραμμα των δύο πρώτων παραγράφων του κειμένου 3 στο οποίο να φαίνεται το υλικό με το οποίο αναπτύσσονται οι λεπτομέρειες.

Α΄ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ θεματική πρόταση:	Β΄ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ θεματική πρόταση:
Λεπτομέρειες → (από τον πολιτισμό – Όμηρος) → (από το χώρο των θεών) → (από το χώρο των ανθρώπων)	Λεπτομέρειες → (παραδείγματα – τύποι ανθρώπων 1) → (παραδείγματα – τύποι ανθρώπων 2) → (παραδείγματα – τύποι ανθρώπων 3) → παράδειγμα-γεγονός

Μαθαίνω ότι:

- ▶ Ένας πρώτος βασικός τρόπος ανάπτυξης των λεπτομερειών μιας παραγράφου είναι η παρουσίαση στοιχείων-παραδειγμάτων από την Ιστορία ή και από τη σύγχρονη κοινωνική-καθημερινή μας ζωή.

2. Προσπαθήστε τώρα στις επόμενες θεματικές προτάσεις να αναπτύξετε τις λεπτομέρειες με τη χρήση συγκεκριμένων παραδειγμάτων είτε από την ιστορία του τόπου σας (1η παράγραφος) είτε από ένα ταξίδι-εκδρομή με το σχολείο σας (2η παράγραφος).

1η ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ

Θεματική πρόταση: Η περιοχή μας (η πόλη μας) ήταν κέντρο πολιτισμού και δημιουργίας στο παρελθόν.

Λεπτομέρειες:

.....

.....

.....

Κατακλείδα (αν χρειάζεται):

.....

2η ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ

Θεματική πρόταση: Πολλά ευχάριστα γεγονότα συνέβησαν στην πρόσφατη εκδρομή του σχολείου μας.

Λεπτομέρειες:

.....

.....

.....

Κατακλείδα (αν χρειάζεται):

Δ2 Άλλοι τρόποι ανάπτυξης παραγράφου

Δ2α Σύγκριση-Αντίθεση

Κείμενο 7 [Αστερίξ]

Αστερίξ, ο ήρωας αυτών των περιπετειών. Μικρόσωμος πολεμιστής αλλά παμπόνηρος και με κοφτερό μυαλό, του εμπιστεύονται χωρίς αμφιβολίες όλες τις επικίνδυνες αποστολές, για τις οποίες συνήθως καταστρώνει και το σχέδιο δράσης. Ο Αστερίξ αντλεί την υπεράνθρωπη δύναμή του από το μαγικό ζωμό του Δρυΐδη Πανοραμίξ.

Οβελίξ, ο αχώριστος φίλος του Αστερίξ. Μεγάλων σωματικών διαστάσεων, προμηθευτής μενίρ σε ολόκληρη την επικράτεια και μεγάλος εραστής του ψητού αγριογούρουνου! Είναι πάντοτε έτοιμος να ακολουθήσει τον Αστερίξ σε μια νέα περιπέτεια και ας μην καταλαβαίνει πάντοτε τι ακριβώς συμβαίνει, αρκεί να υπάρχουν αγριογούρουνα και τρανοί καυγάδες! Η δύναμή του είναι ατελείωτη, επειδή είχε βουτήξει στη μαρμίτα με το μαγικό ζωμό, όταν ήταν μικρός.

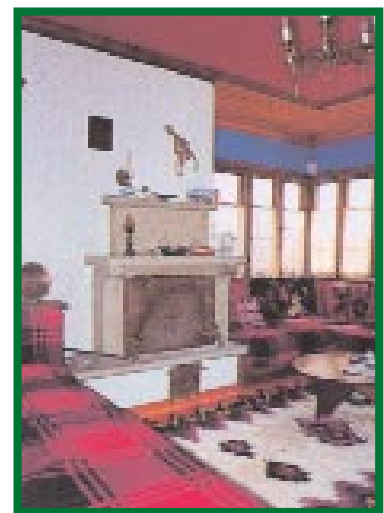
R. Goscinny – A. Uderzo, *Αστερίξ ο Γαλάτης*, μτφρ. Ι. Μαραντέι, εκδ. ΜΑΜΟΥΘΚΟΜΙΕ, 1994 (δίασκειμή)

Δ2β Διαιρέση

Κείμενο 8 [Δωμάτια Εποχής στα Γιάννενα]

Τα τελευταία όμως χρόνια παρατηρείται μια ακόμα πιο ενδιαφέρουσα τάση, καθώς ανοίγουν μικρά ξενοδοχεία σε ιστορικά κτίρια, είτε μέσα στο Κάστρο είτε έξω από αυτό, πάντα όμως στα όρια της παλιάς πόλης. Ο πρώτος ξενώνας που λειτούργησε μέσα στο Κάστρο αποτελεί και σήμερα μια από τις πιο αξιοπρόσεκτες επιλογές διαμονής. Στεγάζεται σε ένα απλό γιαννιώτικο σπίτι των αρχών του 20ού αιώνα και τα δωμάτιά του, αν και λιτά, έχουν ατμόσφαιρα. Η δεύτερη επιλογή, αν θέλετε να μείνετε εντός του Κάστρου, βρίσκεται σε έναν από τους πιο κεντρικούς δρόμους του παραδοσιακού οικισμού, στην Ανδρόνικου Παλαιολόγου, και στεγάζεται σε ένα πέτρινο εβραϊκό σπίτι. Τρίτη επιλογή: λίγο έξω από το κάστρο, δίπλα στη μητρόπολη, υπάρχει ένα παλιό κτίριο του 18ου αιώνα, το οποίο ανακαινίστηκε και μετατράπηκε σε ένα μικρό ξενώνα 9 δωματίων.

Ενημερωτικό φυλλάδιο της Νομαρχιακής Επιτροπής Τουρισμού Ιωαννίνων με τη συνεργασία του ΕΟΤ και του Δήμου Ιωαννίνων

περ. *Αθηνόραμα*, 2004

Δ2γ Αιτιολόγηση

Κείμενο 9 [Γιατί κάνουμε ράφτινγκ]

Το ράφτινγκ είναι ο ιδανικός τρόπος για να πλησιάσουμε την ομορφιά της φύσης. Περισσότερο κι από την έκκριση αδρεναλίνης, απ' το πνεύμα ομαδικότητας, το ράφτινγκ μάς προσφέρει πρόσβαση σε υδάτινα τοπία που δεν μπορείς να τα γνωρίσεις με κανέναν άλλο τρόπο. Επιπλέον το ράφτινγκ είναι μια ήπια δραστηριότητα, που μπορούν να τη γευτούν παιδιά και μεγάλοι. Αρκεί να βρίσκονται σε καλή φυσική κατάσταση, να ξέρουν κολύμπι και φυσικά να σέβονται τη δύναμη του νερού και να ακολουθούν πιστά τις οδηγίες του συνοδού.

περ. Αθηνόραμα, 2004

<http://67.18.47.148/com/index/sport-fun/text/potamia/kayak/kayak.asp>

Δ2δ Ορισμός

Κείμενο 10 [«Πολιτισμός»]

Με τον όρο «Πολιτισμός» οι κοινωνικοί επιστήμονες δεν εννοούν μόνο τις τέχνες και τα πνευματικά δημιουργήματα των ανθρώπων. Ο πολιτισμός περιλαμβάνει επιπλέον κοινούς κώδικες επικοινωνίας (π.χ. τη γλώσσα), αξίες (π.χ. δημοκρατία, ελευθερία κτλ.), πεποιθήσεις (τα πιστεύω των μελών για τον κόσμο γύρω τους), κανόνες συμπεριφοράς (π.χ. ήθη και έθιμα), καθώς και τους κοινωνικούς θεσμούς και τις κοινωνικές δομές.

Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή Γ΄ Γυμνασίου, ΟΕΔΒ, 2003

Δ2ε Συνδυασμός τρόπων ανάπτυξης

Κείμενο 11 [Οι παλιές αθηναϊκές αποκριές]

Κι εδώ είχε συμβεί ό,τι συμβαίνει παντού με τους Νεοέλληνες. Όλος ο κόσμος, που είχε συρρεύσει στου Ψυρρή ή στην Πλάκα, είχε πάει να δει να γλεντάν – κι όχι για να γλεντήσει ο ίδιος. Στους λασπωμένους και σκοτεινούς δρομίσκους περιφερόταν ένα πλήθος όλων των κοινωνικών τάξεων κι όλων των αθηναϊκών συνοικιών, που όπως ο γερο-Δήμος του τραγουδιού, ζητούσε τη χαρά «πότ' εδώ, πότ' εκεί» – χωρίς να τη βρίσκει, φυσικά, αφού όλοι είχαν εκστρατεύσει με το ίδιο πρόγραμμα. Έβλεπε κανένας ομίλους κυρίων και

κυριών του καλού κόσμου να σταματάν έξω από κάθε ταβέρνα και να κοιτάζουν περίεργα – όπως κάνουν οι επισκέπτες των ζωολογικών κήπων μπρος από τα κάγκελα των θηρίων. Κοίταζαν – και προχωρούσαν πάρα πέρα για να επαναλάβουν το ίδιο...

Κώστας Ουράνης, *Ταξίδια: Ελλάδα*, εκδ. Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 1998

Ακούω και μιλώ

1. Εντοπίστε τις ομοιότητες και τις διαφορές μεταξύ Αστεριξ και Οβελίξ (κειμ. 7).
2. Ο συντάκτης του κειμένου 8 μας προτείνει ορισμένα ξενοδοχεία στα Γιάννενα. Με ποιο τρόπο αναλύει τις λεπτομέρειες της παραγράφου;
3. Με βάση τα στοιχεία του κειμένου 9 προσπαθήστε να πείσετε ένα φίλο ή τους συμμαθητές σας ότι είναι καλό να γνωρίσουν το ράφτινγκ.
4. Ο συντάκτης του κειμένου 10 επιχειρώντας να ορίσει τον όρο «πολιτισμός» προσπαθεί να επεκτείνει τον όρο αυτό και σε άλλους τομείς. Ποιοι είναι αυτοί;

Διαβάζω και γράφω

1. Γράψτε μία παράγραφο με θεματική πρόταση τη σύγκριση των δύο προσώπων (Αστεριξ-Οβελίξ). • Στη συνέχεια αναπτύξτε τις λεπτομέρειες καταγράφοντας πρώτα τις ομοιότητες και μετά αντιπαραθέστε μία μία τις διαφορές. • Μπορείτε να κάνετε την ίδια άσκηση συγκρίνοντας δύο ιστορικά πρόσωπα.
2. Προσπαθήστε να αναπτύξετε μία παράγραφο για τα αξιοθέατα του τόπου σας που αξίζει να επισκεφτεί κάποιος διαιρώντας τα αξιοθέατα αυτά σε κατηγορίες (π.χ. ιστορικά κ.ά.).
3. Σε μία παράγραφο 8-10 γραμμών επιχειρήστε να δικαιολογήσετε σε μια φιλική σας παρέα γιατί θα επιλέγατε ένα συγκεκριμένο άθλημα ή χόμπι (π.χ. ποδόσφαιρο, ορειβασία, κολύμβηση κτλ.).

Μαθαίνω ότι:

- ▷ Οι λεπτομέρειες μιας παραγράφου είναι δυνατόν να αναλυθούν με διάφορους τρόπους, όπως: α) συγκρίνοντας δύο όμοιες ή διαφορετικές συνήθως καταστάσεις, έννοιες, πρόσωπα κτλ., β) χρησιμοποιώντας επιχειρήματα και άλλες αποδείξεις για να αιτιολογήσουμε μια θέση-άποψη, γ) διαιρώντας μια έννοια σε μικρότερα μέρη για να την παρουσιάσουμε καλύτερα, δ) προσπαθώντας να ορίσουμε/παρουσιάσουμε το περιεχόμενο μιας έννοιας τονίζοντας τη βασική της διαφορά από άλλες ομοειδείς. Βέβαια, στις περισσότερες παραγράφους που γράφουμε ή συναντάμε σε διάφορα κείμενα χρησιμοποιούνται περισσότεροι από ένας τρόποι ανάπτυξης, οπότε μιλάμε για συνδυασμό τρόπων-μεθόδων ανάπτυξης μιας παραγράφου (κειμ. 11).

1. Στο δρόμο για τη Μαλτεζάνα, στη στάση για το λεωφορείο, εκεί... Ξεκινήστε την κατάβαση (κείμεν. 4). Όπως είναι γνωστό, με λεωφορείο, αυτοκίνητο ή τρένο γίνονται χερσαία ταξίδια, με πλοίο θαλάσσια και με αεροπλάνο αεροπορικά. Ομαδοποιήστε ανάλογα με τη φύση του ταξιδιού τις παρακάτω λέξεις, χωρίζοντάς τες σε τρεις κατηγορίες (κάποιες δεν αναφέρονται μόνο σε μία κατηγορία): **οδικά ταξίδια – θαλάσσια ταξίδια – αεροπορικά ταξίδια**.

αποπλέω, εκτροχιάζομαι, μηχανοδηγός, απογειώνομαι, αερολιμένας, προσθαλασσώνομαι, αγκυροβολώ, οδικό δίκτυο, προσγειώση, αμαξοστοιχία, σταθμάρχης, πιλότος, πλήρωμα, ιπτάμενο δελφίνι, οδικώς, αεροπορικώς, ατμοπλοϊκώς, αναχώρηση, επιστροφή, άγωνα γραμμή, αεροσυνοδός, αποβάθρα, τουρίστας, κυβερνήτης, πύργος ελέγχου, καμαρότος, θαλαμηγός, αεροναυπηγός, πλοιοκτήτης, υποπλοίαρχος, συνοδός εδάφους, πλοηγώ, αεροδιάδρομος, πλοίαρχος, κλινάμαξα, προκουμιά, βαγόνι.

χερσαία ταξίδια	θαλάσσια ταξίδια	αεροπορικά ταξίδια

2. Εντοπίστε στο κείμενο 1 λέξεις παράγωγες με αχώριστα μόρια και χωρίστε τες στα δύο μέρη τους.
3. Στο κείμενο 3 θίγεται το πρόβλημα της μίμησης των ξένων στις τουριστικές περιοχές. Στα κείμενα 3, 4 και 9 εντοπίστε ξένες λέξεις (ακόμα κι όταν είναι γραμμένες με ελληνικά στοιχεία) που αναφέρονται στον τουρισμό και συγκεντρώστε τες σε έναν πίνακα. • Μπορείτε να συμπληρώσετε τον πίνακα και με άλλες λέξεις που θα προτείνετε εσείς στην τάξη.

Ξένες λέξεις

.....

.....

4. Από τα κείμενα 1 και 4 βρείτε ουσιαστικά και επίθετα που έχουν σχέση με τα ταξίδια και τη φύση.
- Μπορείτε να βρείτε για μερικά από αυτά κι άλλες λέξεις στο σχολικό λεξικό που να ανήκουν στην ίδια ετυμολογική οικογένεια;

Ουσιαστικά:

.....

Επίθετα:

.....

.....

Οικογένειες λέξεων:

.....

.....

.....

Ακούω και μιλώ

1. Περιγράψτε στην τάξη ή στους συμμαθητές σας/φίλους σας έναν τόπο (πόλη, περιοχή) της Ελλάδας που έχετε επισκεφτεί. • Δώστε έμφαση σ' εκείνα τα στοιχεία του τόπου που σας εντυπωσίασαν και σ' εκείνα που σας απογοήτευσαν (τεχνική της αντίθεσης).
2. Ένας επισκέπτης-φιλοξενούμενος έρχεται στο σπίτι σας ή στην πόλη σας. Σας ζητά να του παρουσιάσετε με απλό και σαφή τρόπο τα πιο ενδιαφέροντα σημεία της περιοχής σας για να τα επισκεφτεί στο λίγο χρόνο που διαθέτει (τεχνική της αιτιολόγησης).
3. Διαβάστε από το βιβλίο της *Οδύσσειας* στη ραψωδία ν τους στίχους 265-279 και 391-398 και συγκρίνετέ τους με μια σύγχρονη περιγραφή της Ελλάδας που θα βρείτε σε διάφορες πηγές, όπως σε μια εγκυκλοπαίδεια ή σ' ένα σύγχρονο ταξιδιωτικό οδηγό ή σύγχρονο λογοτεχνικό κείμενο.

Διαβάζω και γράφω

1. Χωριστείτε σε δύο ομάδες. Κάθε μέλος της πρώτης να γράψει μία παράγραφο με την τεχνική της σύγκρισης-αντίθεσης για τα ταξίδια με δύο διαφορετικά μέσα (π.χ. οδικά ταξίδια – αεροπορικά ταξίδια). Κάθε μέλος της δεύτερης ομάδας να γράψει μία παράγραφο με την τεχνική της αιτιολόγησης, εξηγώντας γιατί προτιμά τα ταξίδια με ένα συγκεκριμένο μεταφορικό μέσο. Όλοι θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν τις λέξεις της αντίστοιχης στήλης της άσκησης 1 από το λεξιλόγιο.
2. Ακολουθώντας το παράδειγμα του κειμένου 4: «10 ακόμα λόγοι για να γευτείτε την εκλεπτυσμένη ομορφιά της Αστυπάλαιας», γράψτε κι εσείς μια διαφημιστική λεζάντα-κάρτα με 7 λόγους για τους οποίους αξίζει να επισκεφτεί κανείς τον τόπο σας.
3. Ψάχνοντας στο διαδίκτυο ανακαλύψατε πολλές διευθύνσεις σχολείων ή φορέων στα οποία προβάλλεται με απλό και αισθητικά σύγχρονο τρόπο η περιοχή τους ή η πόλη τους. Σ' ένα κείμενο-πρόσκληση τριών παραγράφων το οποίο απευθύνεται στους μαθητές ενός Γυμνασίου μιας άλλης περιοχής της χώρας καλέστε τους να επισκεφτούν την περιοχή σας.

Κριτήρια αυτοαξιολόγησης

- το κατάλληλο ύφος του κειμένου
- η αξιοποίηση των τεχνικών ανάπτυξης των παραγράφων
 - με παραδείγματα
 - με αιτιολόγηση
 - με σύγκριση-αντίθεση κτλ.

Διαθεματική εργασία

- ▶ Στο πλαίσιο μιας τοπικής εκδοτικής προσπάθειας για την προβολή της περιοχής, η τάξη σας ανέλαβε να διαμορφώσει έναν απλό τουριστικό οδηγό για την πόλη ή την περιοχή σας. Χωριστείτε σε ομάδες εργασίας και συλλογής υλικού ώστε:
 1. να συλλέξετε φωτογραφικό υλικό,
 2. να μελετήσετε άλλους οδηγούς και σχετικά βιβλία (Τοπική Ιστορία, Γεωγραφία κτλ.).
- ▶ Στη συνέχεια οργανώστε τη δομή του οδηγού ώστε να είναι εύχρηστος και καλαίσθητος και παράλληλα γράψτε τα αντίστοιχα κείμενα με τη συνεργασία των καθηγητών της Ιστορίας και της Γεωγραφίας. • Ζητήστε και τη βοήθεια του καθηγητή της Πληροφορικής, ώστε ο οδηγός να έχει ηλεκτρονική μορφή και να υπάρχει και στο διαδίκτυο. • Μπορείτε να αναζητήσετε πληροφορίες σε διάφορες ηλεκτρονικές διευθύνσεις, όπως ο δικτυα-

κός τόπος του ΕΟΤ (www.eot.gr). Προσέξτε πώς οργανώνονται οι πληροφορίες στο δικτυακό τόπο του ΕΟΤ για να «πάρτε ιδέες» για τη δική σας δραστηριότητα.

ΑΣ ΘΥΜΗΘΟΥΜΕ ΤΙ ΜΑΘΑΜΕ Σ' ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ

- ▶ Το υποκείμενο μπορεί να έχει τις μορφές: , , ή
- ▶ Παραλείπεται συνήθως όταν είναι ή πρόσωπο.
- ▶ Το υποκείμενο συμφωνεί με το ρήμα σε και
- ▶ Να βρείτε το αχώριστο μόριο των λέξεων:
διασχίζω: ημιδιατροφή: συνένωση: υπόστεγο:
- ▶ Ένας συνηθισμένος τρόπος ανάπτυξης παραγράφου είναι η παρουσίαση - από την Ιστορία ή από την καθημερινή μας ζωή.
- ▶ Άλλοι τρόποι είναι με - και Μερικές φορές αναπτύσσουμε την παράγραφό μας με κάποιων από τους παραπάνω τρόπους.